

การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร Wellness Tourism Route Design of Dusit District, Bangkok

ชลิต ฉีบบพิมาย^{1*} นิสากร นครเก่า¹ พีรวิชญ์ สิงฆาพะ² และนรุตม์ชัย สมใจ³

Chalit Chiabphimai^{1*} Nisakorn Nakornkao¹ Peravich Singkhala² and Narutchai Somjai³

Received: June 18, 2024; Revised: September 9, 2024; Accepted: September 10, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และเพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร รวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผนวกกับการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อระดมสมองกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อีกทั้งการประเมินและรองรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงของข้อมูลใช้ 2 คือ เทคนิคสามเส้าแบบวิธีการที่แตกต่างและการใช้เทคนิคสามเส้าของผู้ให้ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นและกิจกรรมพิเศษในวันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ ระบบการขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางราง และทางอากาศ โรงแรม ร้านอาหาร ร้านของฝากและของที่ระลึก กิจกรรมเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน กิจกรรมธรรมชาติบำบัด กิจกรรมเรียนรู้เพื่อสุขภาพ กิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพ กิจกรรมการดูแลสุขภาพ และธนาคาร ไพรชาณีย์ โรงพยาบาล ในด้านการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นตอนการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ไม่เคยจัดเดินทางหรือไม่เคยจัดนำเที่ยวในเส้นทางนี้มาก่อน ขั้นตอนการจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวตามรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ขั้นตอนการวางแผนและการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และขั้นตอนการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

คำสำคัญ : การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ; กรุงเทพมหานคร

¹ วิทยาลัยพัฒนามหานคร มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

² งานการตลาดและลูกค้าสัมพันธ์ บริษัท ขนส่ง จำกัด

³ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹ Institute of Metropolitan Development, Navamindradhiraj University

² Marketing and Customer Relationship, The Transport Company Limited

³ Graduate School, Kasem Bundit University

* Corresponding Author, Tel. 09 4995 6614, E - mail: chalit@nmu.ac.th

Abstract

This qualitative research aimed to survey wellness tourism resources in Dusit District, Bangkok and designed wellness tourism routes in Dusit District, Bangkok. The data collection was sought by survey wellness tourism resources, focus group conducted with those involved in tourism development and travel experts evaluated and supported wellness tourism routes in Dusit District, Bangkok. The content analysis was employed to analyze the data. The finding showed that wellness tourism resources in Dusit District, Bangkok consist of five important elements: attractions include man-made attractions and special events on important days and festivals. Accessibility to tourist attractions include land, water, railway and air transport systems. Amenities include hotels, restaurants, and souvenir shops. Activities include community history learning events, natural therapeutic activities, healthy learning activities and engaging in sports activities contributes to overall health and wellness. Ancillary services include banks, post offices and hospitals. Designing wellness tourism routes in Bangkok's Dusit area consists of five important sequences: the step involves surveying wellness tourism resources that are either unorganized or have not previously organized a tour along this route. The step involves categorizing tourism resources based on the type of wellness tourism activities. The steps involved in planning and designing wellness tourism routes. The steps for verifying data accuracy and wellness tourism route formats and the step involves explaining wellness tourism routes. The wellness tourism route is located in Dusit District, Bangkok. It presents the attractions and activities of wellness tourism, dividing the routes according to the behavior of the target group of tourists. It serves as a tool for disseminating wellness tourism information and connecting travel routes to bolster the wellness tourism industry.

Keywords: Tourism Route Design; Wellness Tourism; Bangkok

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกรูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามทางธรรมชาติ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่ง จากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมรักษาฟื้นฟูสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่การจัดรายการท่องเที่ยวพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้วิถีใช้พลังงานจากธรรมชาติ มาบำบัดรักษาและสร้างเสริมสุขภาพกายและใจให้สดชื่นผ่อนคลาย เป็นการเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุลและสามารถประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้ (ศุภกิจ, 2561) นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นเครื่องมือที่สามารถขับเคลื่อนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของประเทศไทย จากการศึกษาคพบว่า มีจำนวนชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาเพื่อเข้ารับบริการรักษาพยาบาลเฉลี่ย 1.2 ล้านคนต่อปี มีความสอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวที่คนทั่วไปให้ความสำคัญกับการใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้น โอกาสของประเทศไทยมีจุดแข็งที่เป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขันและการท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยว มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะในการท่องเที่ยวรูปแบบเฉพาะกลุ่มประเภทอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงทำอาหาร (Culinary Tourism) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) (กานดา, 2561) จากการศึกษาแนวโน้มการท่องเที่ยวยุคใหม่พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตระหนักถึงการดูแล

สุขภาพมากขึ้นและมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในจุดหมาย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเติบโตที่มีแนวโน้มทางการบริการก็ได้ให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาด อาทิ การส่งเสริมการตลาดโดยการจัดทำแพ็คเกจ การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนเชิงสุขภาพร่วมกับการให้บริการทางการแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง (สมุทฺธ และอุษา, 2565)

การเผยแพร่สารสนเทศด้านสุขภาพหรือการให้ความรู้ด้านสุขภาพเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพ มีผลต่อบุคคลเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความเข้าใจ วิถีคิด ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะของบุคคลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีของประชาชน (วรรณวิไล, 2544) มุมมองในการใช้สื่อเพื่อเผยแพร่สารสนเทศสุขภาพ คือ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อพื้นบ้าน และสื่อกิจกรรม (บรรจง, 2557) ส่วนสารสนเทศที่ให้บริการจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางเดินทาง และแผนที่ 2) กิจกรรมท่องเที่ยว 3) ร้านอาหารและแหล่งบันเทิง 4) โรงแรมที่พักและราคา 5) ข้อมูลความรู้สำหรับการเดินทาง เช่น สภาพอากาศ การติดต่อทางโทรศัพท์ สิ่งที่ต้องปฏิบัติ/ไม่ควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่ดีที่สุดของการเดินทาง และความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น (ประภัสสร์ และคณะ, 2562) ทั้งนี้การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว หรือ Trail สำหรับนักท่องเที่ยว เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศสุขภาพ ซึ่งสามารถกำหนดประเภทข้อมูลนำเสนอสำหรับเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละเส้นทางที่แตกต่างกัน วิธีการนี้มีข้อดี คือ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางท่องเที่ยวตามความต้องการได้ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ (กลุ่มวิชาการและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว กองพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, 2560) ทั้งนี้จากการทบทวนข้อเสนอแนะในประเด็น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยพบว่าควรพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างเรื่องราวที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์และกระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูล รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรองรับการบริการและด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (เพ็ชรภรณ์ และคณะ, 2564) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว พ.ศ. 2566 - 2570 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ในประเด็น การพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงกับเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการเพื่อเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาภาคบริการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ง่าย จึงเป็นสิ่งใหม่ที่จะช่วยนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีในการใช้ Platform นำไปสู่การส่งเสริมระบบเศรษฐกิจในมิติการกระจายรายได้ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าหากมีแพลตฟอร์มดิจิทัลที่รองรับการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการส่งให้นักท่องเที่ยวโดยตรงและตอบโต้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของคนรุ่นใหม่ ๆ จะเป็นการเพิ่มและพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง (กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว, 2565)

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการส่งเสริมฟื้นฟู ตลอดจนการบำบัดสุขภาพ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เลือกท่องเที่ยวรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทนี้มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ภายหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เกิดกระแสดังกล่าวของนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญด้านสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้นกับประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่พร้อมนำเสนอเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว รวมทั้งในเขตพื้นที่ดุสิต กรุงเทพมหานคร แต่ทว่ายังขาดการประชาสัมพันธ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง จึงมีความสำคัญยิ่งในการทำวิจัยเรื่อง การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและรองรับตลาดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอนาคตที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว พ.ศ. 2566 - 2570

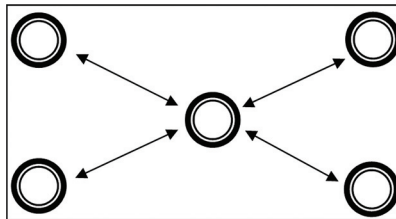
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการสำรวจเส้นทางเพื่อจัดนำเที่ยว (ฉันทิช, 2552) ระบุว่า การสำรวจเส้นทาง คือ การเดินทางไปยังเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำมาจัดเป็นรายการนำเที่ยว เริ่มต้นจากการสำรวจสภาพภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง ผู้สำรวจเส้นทางควรมีการวางแผนที่สำคัญมีหลายประเด็น ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว โดยสำรวจเส้นทางและค้นหาข้อมูลการท่องเที่ยวต้องแวะเที่ยวจุดไหนก่อน จุดไหนหลัง ต่อจากนั้นให้สำรวจการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจุดว่าง่ายอย่างไร มีการเปลี่ยนถ่ายยานพาหนะอื่นหรือไม่ สำรวจบริเวณทางผ่านใกล้เคียงว่ามีร้านอาหารที่สามารถน่านักท่องเที่ยวมารับบริการได้หรือไม่ สำรวจว่ามีที่พักใกล้เคียงเหมาะสมที่ใดบ้าง ตลอดจนสำรวจว่ามีร้านขายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวได้แวะซื้อเลือกชมอย่างไรหรือไม่ ในกรณีการสำรวจเส้นทางใหม่หรือการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวที่ไม่เคยจัดเส้นทางหรือไม่เคยจัดนำเที่ยว ในเส้นทางนั้น หรืออาจเคยมีการเดินทางจัดนำเที่ยวมาบ้างแต่ก็เป็นเวลานานมาแล้ว การสำรวจเส้นทางใหม่เป็นการสำรวจที่ค่อนข้างยุ่งยากเนื่องจากองค์ประกอบในการจัดนำเที่ยวมีให้เลือกน้อย อาจต้องบุกเบิกเส้นทางหาร้านอาหาร ที่พักที่ตัวเอง การสำรวจในลักษณะนี้ควรคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาในหลาย ๆ อย่าง ได้แก่ เป็นเขตหวงห้ามของทางการหรือไม่ การเข้าถึงง่ายอย่างไร มีความปลอดภัยในการท่องเที่ยวหรือไม่ ถ้าจัดขายรายการนำเที่ยวได้รับความสนใจมากน้อยเพียงไร หรือการทบทวนประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ผู้จัดมีความริเริ่มดี ๆ สามารถคิดค้นรายการนำเที่ยวใหม่ ๆ จากแหล่งท่องเที่ยวเดิม ๆ สำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบมุมมองใหม่ของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยเริ่มต้นมีการบุกเบิกสอดแทรกเพิ่มเติมเส้นทางท่องเที่ยวในมุมมองใหม่หรือมีมุมมองความสวยงามแปลกตาที่นักท่องเที่ยวไม่ทราบ ผู้จัดควรนำประเด็นเหล่านี้นำมาเป็นจุดขายที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจมากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นฐานคิดในการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

แนวคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยว (Buhalis, D., 2000) ระบุว่า กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นรวมถึงกิจกรรมพิเศษ 2) เส้นทางคมนาคมและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ ระบบการขนส่ง เส้นทาง สถานี และยานพาหนะ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities) ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้าปลีก ร้านของฝากและของที่ระลึก และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 4) แพคเกจที่พร้อมเสนอขาย (Available Packages) ได้แก่ โปรแกรมการท่องเที่ยว 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ได้แก่ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวกระทำระหว่างท่องเที่ยว 6) บริการเสริมในแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Services) ได้แก่ ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

แนวคิดการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว (กลุ่มวิชาการและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, 2560) ระบุว่า การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการนำเสนอข้อมูล ซึ่งสามารถออกแบบสำหรับผู้ที่มีเวลาในการท่องเที่ยวต่างกัน เช่น สำหรับผู้มีเวลาน้อย 1 ชั่วโมง 3 ชั่วโมง หรือทั้งวัน และสามารถกำหนดประเภทข้อมูลนำเสนอสำหรับเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละเส้นทางที่แตกต่างกันในส่วนรูปแบบการเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยวจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การเดิน การขี่จักรยาน การนั่งรถราง หรือขับรถส่วนตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของแหล่งท่องเที่ยวในกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวไม่มีผู้นำเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ แต่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวด้วยตนเองนั้น แหล่งท่องเที่ยวต้องเตรียมข้อมูลที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น แผนที่ ป้ายข้อมูล ป้ายบอกทางตามเส้นทาง เป็นต้น วิธีการนี้มีข้อดี คือ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางท่องเที่ยวที่ต้องการได้ตามระยะเวลาที่มิโดยแหล่งท่องเที่ยวสามารถกำหนดเส้นทาง จุดแวะชมให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ แต่วิธีการนี้มีข้อจำกัด คือ อาจไม่เหมาะกับนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม อาทิ ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ เป็นต้น ดังนั้น จำเป็นต้อง

กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละเส้นทาง (ฉันทิช, 2552) ระบุว่า กรณีเป็นการจัดรายการนำเที่ยวประมาณ 2 - 4 วัน โดยใช้ระยะเวลาในการเดินทางน้อย เนื่องจากต้องการให้มีที่พักแห่งเดียวตลอดการเดินทางในแต่ละวันจะเดินทางออกจากโรงแรมในช่วงเช้า เพื่อท่องเที่ยวแล้วกลับมาพักที่โรงแรมเดิมในตอนเย็น การจัดการเดินทางในรูปแบบนี้ระยะทางจากโรงแรมไปยังแหล่งท่องเที่ยวไม่ควรเกิน 100 - 150 กิโลเมตร ดังนั้น การจัดรายการนำเที่ยวรูปแบบนี้จึงต้องจัดที่พักในบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวล้อมรอบที่พัก มักเป็นลักษณะของการเที่ยวชมเมือง (City Tour) ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 การจัดรายการนำเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ดุสิต กรุงเทพมหานคร (ฉันทิช, 2552)

ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดดังกล่าวข้างต้นนี้เพื่อการออกแบบฟังก์ชันการใช้งานเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานครที่เน้นให้นักท่องเที่ยวนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเดินทางท่องเที่ยวในลักษณะของการท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางท่องเที่ยวที่ต้องการได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้และจำแนกเส้นทางท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพการณ์และบริบทเชิงพื้นที่ของพื้นที่วิจัย

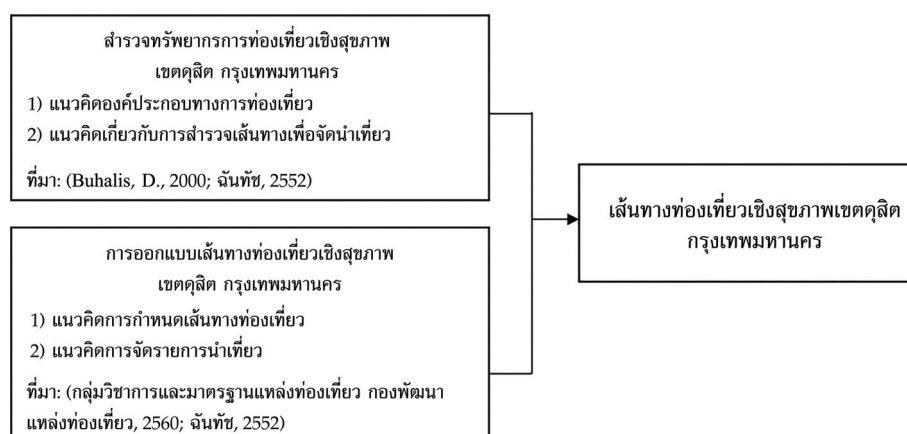
แนวคิดการจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยว (เฉลิมเกียรติ, 2563) ระบุว่า การตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของประสบการณ์นักท่องเที่ยวก็เท่ากับตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยต่อวิธีการจัดการและการส่งมอบการบริการการท่องเที่ยวแก่ผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว) โดยเน้นการขายประสบการณ์ ซึ่งทำให้รูปแบบหรือโมเดลการบริการต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมายธุรกิจที่มุ่งเน้นตัวประสบการณ์ ซึ่งสามารถจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวได้จาก 5 แนวทาง คือ 1) การจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่เน้นการลงมือปฏิบัติ (Practice Experience Management) การปฏิบัติย่อมมีโอกาสร่วมสร้างความจดจำและความประทับใจและก่อให้เกิดการเรียนรู้ การใช้ระบบประสาทส่วนการสัมผัสมาเป็นเครื่องมือในการสร้างประสบการณ์ ผู้ประกอบการอาจเน้นระบบใดระบบหนึ่งหรือผสมผสานเพื่อใช้กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของการเดินทางท่องเที่ยว 2) การจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่เน้นเรื่องราว (Story-Based Experience Management) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีอัตลักษณ์ผ่านเรื่องราวที่เล่าต่อกันมา ผู้ประกอบการอาจใช้เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดสร้างประสบการณ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ การจัดประสบการณ์ประเภทนี้ผู้เล่าเน้นว่ามีบทบาทสำคัญ นั่นคือ มัคคุเทศก์ ซึ่งอาจใช้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีจิตวิญญาณวิถีถิ่นเล่าเรื่องแทนได้ 3) การจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่ใช้ความโดดเด่นของสถานที่ (Landmark-Based Experience Management) การเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้จุดเด่นทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งเป็นเรื่องไม่ยากเพียงอาศัยความโดดเด่นของสถานที่หรือสิ่งสำคัญในเขตแดนและพิกัดสถานที่ทางภูมิศาสตร์เป็นจุดดึงดูด ทว่าเพื่อให้เกิดความประทับใจและการจดจำ การจัดการประสบการณ์ลักษณะนี้ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญและเข้าใจแนวคิดของสัญวิทยา (Semiology) ที่ใช้สัญลักษณ์ (Sign) อันมีองค์ประกอบที่เรียกว่า สัญลักษณ์ (Symbol) ที่เกิดจากการถอดรหัสนั้นคือการตีความที่สร้างความหมายของกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวว่าเป็นจุดเด่นของสถานที่ที่ได้นำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ควรค่าอย่างยิ่งแก่การเดินทางไปเที่ยว เพราะการได้มีโอกาสเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้นเท่ากับเป็นการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ท่องเที่ยวผ่านสัญลักษณ์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของวงการท่องเที่ยว ทั้งนี้ผู้นำท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ต้องสามารถกล่าวถึงประวัติ ความเป็นมาของสถานที่ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งรู้มุกพิสดของการเก็บภาพถ่าย เพราะจุดเด่นของสถานที่ส่วนมากมักถูกถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ที่มีเพียงไม่กี่ภาพ 4) การจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่ใช้เหตุการณ์งานประเพณี (Event-Based Experience Management) การท่องเที่ยวที่ใช้เทศกาลงานประเพณีเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมีให้เห็นในธุรกิจการท่องเที่ยวในหลายประเทศ การจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวผ่านเทศกาลงานประเพณี ทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสแนวความคิดทางความเชื่อ วัฒนธรรมแต่ละถิ่นที่แฝงอยู่ตลอดจนอาจมีโอกาสดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นซึ่งสร้างความประทับใจให้แก่การท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น เพราะเทศกาลงานประเพณีเหล่านี้มักมีจุดเด่นของงาน (Highlight) มีสีสันตระการตา มีกิจกรรมที่สนุกสนานหรือตื่นเต้น ได้มิติของความจริงแท้ (Dimension of Authenticity) งานเทศกาลประเพณีที่มีชื่อเสียงของไทยที่เป็นที่รู้จัก และ 5) การจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวเน้นทางอารมณ์ความรู้สึก (Affective and Emotional Experience Management) การจัดการประสบการณ์ลักษณะนี้มีประเด็นสำคัญที่การสร้างความรู้สึกจับปล้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวแล้วระบบรับความรู้สึกทำหน้าที่ตามวิถีประสาท (Neural Pathway) เกิดเป็นความรู้สึกทันทีที่จับปล้นโดยอารมณ์อาจออกมาได้หลายอย่าง เช่น ชอบอยากสุดซึ่ง หดหู่เศร้าใจ ประหลาดใจอย่างมาก กลัวจนขนหัวลุก เป็นต้น ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดดังรูปที่ 2 เพื่อนำเสนอคุณค่าที่ได้จากประสบการณ์การท่องเที่ยวในแต่ละเส้นทางบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจและการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายหลักในการวิจัย คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติไว้อย่างชัดเจน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการจำนวน 2 คน หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 คน นักเทศก์จำนวน 2 คน ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 2 คน นักวิชาการทางการท่องเที่ยวจำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร		
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	หน่วยงาน	จำนวน
1. ผู้ประกอบการ คือ ตัวแทนของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ)	โรงแรมเดอะสยาม	1 คน
	Botanica Spa	1 คน
2. หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง คือ หน่วยงานที่มีส่วนในการส่งเสริมหรือสนับสนุนทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการบริการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1 คน
	มูลนิธิพิทักษ์ไทย	1 คน
3. มัคคุเทศก์อาชีพ คือ ผู้ให้ความช่วยเหลือและให้ข้อมูล ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และเหตุการณ์ร่วมสมัยต่าง ๆ แก่บุคคลที่อยู่ในกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	มัคคุเทศก์อิสระ	2 คน
4. ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมต่อการดูแลส่งเสริม อนุรักษ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในความรับผิดชอบของตนเอง	ชุมชนพระยาประสิทธิ์	1 คน
	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	1 คน
5. นักวิชาการทางการท่องเที่ยว คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวศึกษา (Tourism Studies) และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางการท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	1 คน
	มหาวิทยาลัยนวมินทราชินา	1 คน
รวมทั้งสิ้น 10 คน		
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและรองรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร		
1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวศึกษา (Tourism Studies) และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการท่องเที่ยว	ผู้เชี่ยวชาญด้านอายุรแพทยระบบต่อโรคไต มหาวิทยาลัยนวมินทราชินา	1 คน
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	1 คน
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตอุดมศักดิ์	1 คน
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการท่องเที่ยวและการจัดการนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยรามคำแหง	1 คน
รวมทั้งสิ้น 4 คน		

2. พื้นที่ในการวิจัย คือ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย แขวงดุสิต แขวงวชิรพยาบาล แขวงสวนจิตรลดา แขวงสี่แยกมหานาค และแขวงถนนนครไชยศรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่นำมาจัดเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยคำนึงถึงความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวและมีกิจกรรมการท่องเที่ยวตามบริบทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกจากนี้ภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for All) และผู้ประกอบการหรือผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวยินยอมเข้าร่วมการวิจัยนี้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสังเกต (Observation Form) ประเภทแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านเส้นทางคมนาคมและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านบริการเสริม ในแหล่งท่องเที่ยว

3.2 แบบประเมิน (Assessment Form) เพื่อประเมินและรองรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

3.3 แบบบันทึกและเครื่องมือในการบันทึกข้อมูลการสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยทำการสังเกตการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เข้าใจลักษณะธรรมชาติและความเกี่ยวข้องกันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ

3.3.1 การสังเกตการณ์ทางตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตการณ์ที่ผู้วิจัยสัมผัสกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงด้วยตนเอง ใช้การบันทึกในระหว่างการสำรวจควบคู่กันไปด้วยกล้องวิดีโอ กล้องถ่ายรูป และการจดบันทึก เป็นต้น

3.3.2 การสังเกตการณ์ทางอ้อม (Indirect Observation) ผู้วิจัยศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดูและศึกษาจากสิ่งที่ได้บันทึกมา เช่น เทปบันทึกภาพ ภาพถ่าย เป็นต้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว นำไปสู่การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสังเกต (Observation Form) ประเภทแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามแนวคิด (Buhalis, D., 2000)

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มาพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อระดมสมองกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการจำนวน 2 คน หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 คน มัคคุเทศก์จำนวน 2 คน ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 2 คน นักวิชาการทางการท่องเที่ยวจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ตามแนวคิด (พิเชษฐ์, 2559) ระบุว่าผู้เข้าร่วมในการสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6 - 10 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและรองรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มาตรวจสอบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้หรือไม่ โดยใช้แบบประเมินเพื่อประเมินและรองรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 4 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่สอดคล้องกับปัญหาและความมุ่งหมายในการวิจัย (สิน, 2554) โดยระบุคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวศึกษา (Tourism Studies) และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการท่องเที่ยว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่ออธิบายผลที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์โดยจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) แบบใช้ทฤษฎี กล่าวคือ แยกแยะจัดข้อมูลเข้าหมวดหมู่ ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์และจุดเด่นหรือ

จุดที่สำคัญ ของข้อมูลโดยยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบ ส่วนการสังเคราะห์โดยทำการรวบรวมข้อมูลจำนวนสองสิ่งขึ้นไปมาทำการตีความและแปลผล เพื่อให้ข้อมูลเกิดความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎี การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตั้งกฎเกณฑ์สำหรับคัดเลือกเอกสาร และหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์ ตามบริบทและสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์และตีความเพื่อสรุปผล ทั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามเนื้อหาในการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามแนวคิด (Denzin, N., 1978) คือ ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Data Triangulation) เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของข้อมูลและคำตอบที่จะได้ โดยใช้เทคนิคสามเส้าแบบวิธีการที่แตกต่างและการใช้เทคนิคสามเส้าของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การเปรียบเทียบและตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบ เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบข้อมูลนั้นได้ใช้การจดบันทึก การบันทึกเสียง การถ่ายภาพ และการถ่ายวิดีโอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและตรงกัน 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านเวลา (Time Triangulation) คือ การเปรียบเทียบการเก็บข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้ และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านการทบทวนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source Triangulation) โดยนำเอาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์พร้อมกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Buhalis, D., 2000) และแนวคิดเกี่ยวกับการสำรวจเส้นทางเพื่อจัดนำเที่ยว (ฉันทิช, 2552) มาเป็นแนวคิดหลักในการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงกิจกรรมพิเศษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 พิพิธภัณฑ์เรือนมอพร แขวงสวนจิตรลดา มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรมแบบนีโอ - คลาสสิก ที่เป็นเรือนไม้ หลังคาทรงปั้นหยา และเป็นอนุสรณ์สถานที่ยังคงสมบูรณ์แบบที่เหลืออยู่คู่วังนางเลิ้ง

1.1.2 ชุมชนพระยาประสิทธิ์ แขวงถนนนครไชยศรี ชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านกิจกรรมที่เน้นการใช้วัสดุ เหลือใช้กลับมาใช้ใหม่และการนำวัตถุดิบปลอดสารพิษจากธรรมชาติที่นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่มีส่วนผสมเฉพาะเพื่อขจัดคราบสกปรก

1.1.3 วัดราชผาติการาม แขวงวรขัยยาบาล ศาสนสถานที่มีพระอุโบสถเป็นรูปทรงศิลปะแบบจีนผสมญวน ไม่มีข้อฟ้าใบระกาประดับ พระประธานในพระอุโบสถเป็นพระพุทธรูปที่งดงามเป็นศิลปะแบบเชียงแสนเวียงจันทร์ ประเทศลาว นับว่าเป็นปูชนียวัตถุที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านหลังของพระอุโบสถ เป็นที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิในรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5

1.1.4 วัดคอนเซ็ปชัญแห่งพระแม่เจ้า แขวงวรขัยยาบาล ศาสนสถานที่เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และเป็นแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนโบราณริมแม่น้ำเจ้าพระยา

1.4.5 อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แขวงสวนจิตรลดา สวนป่าธรรมชาติปอดแห่งใหม่ใจกลางกรุงเทพฯ และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางพระราชดำริเรื่องป่าและน้ำ และประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 9 เป็นส่วนสาธารณะสำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ

1.4.6 ศาลเจ้าแม่ทับทิม สะพานซังฮี้ - จุ้ยโบเนี้ยว แขวงวชิรพยาบาล ศาสนสถานเพื่อการขอพรจากเจ้าแม่ทับทิมและไหว้เพื่อเสริมดวงชะตา นอกจากนั้นยังมีการแสดงจ๊ว คิลปะพื้นบ้านจีนในไทยตามกิจกรรมพิเศษตามในวันสำคัญต่าง ๆ

1.2 เส้นทางคมนาคมและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว คือ ระบบการขนส่ง เส้นทาง สถานี และยานพาหนะไปสถานที่ท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การขนส่งทางบก นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยรถสาธารณะ เช่น รถยนต์สาธารณะ รถจักรยานยนต์สาธารณะ รถเมล์ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วนักท่องเที่ยวยังสามารถเดินทางได้โดยรถส่วนบุคคล เช่น รถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล และรถจักรยาน เป็นต้น

1.2.2 การขนส่งทางน้ำ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยเรือสาธารณะไปยังท่าเรือสะพานกรุงธน (ซังฮี้) แล้วเดินทางต่อโดยรถสาธารณะเพื่อข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่บริเวณถนนราชวิถี เชื่อมระหว่างแขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต มายังสถานที่ท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยว

1.2.3 การขนส่งทางราง นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยรถไฟฟ้ามหานคร (สายสีน้ำเงิน) ไปยังสถานีสิรินธร แล้วเดินทางต่อโดยรถสาธารณะเพื่อข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่บริเวณถนนราชวิถี เชื่อมระหว่างแขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต มายังสถานที่ท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยว

1.2.4 การขนส่งทางอากาศ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยเครื่องบินไปยังท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมืองหรือท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ แล้วเดินทางต่อโดยรถสาธารณะหรือรถไฟฟ้าเชื่อมท่าอากาศยาน (จากท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ) หรือรถไฟฟ้ามหานครสายสีแดง (จากท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง) มายังสถานที่ท่องเที่ยว บนเส้นทางท่องเที่ยว

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว คือ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้าปลีก ร้านของฝากและของที่ระลึก และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 โรงแรมเดอะสยาม โรงแรมที่โดดเด่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่หรูหราและเงียบสงบจากกรุงเทพฯ

1.3.2 ร้านครัวอัมพร ร้านอาหารรางวัล Michelin Guide

1.3.3 ร้านปรุงสารพัด ร้านอาหารและเครื่องดื่มและจำหน่ายผักสดปลอดสารพิษจากพระตำหนักสวนปทุม

1.3.4 ร้าน Golden Place ร้านของฝากและของที่ระลึกจากวัตถุดิบปลอดสารพิษ

1.4 กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวกระทำระหว่างท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 กิจกรรมเรียนมวยไทย ที่โรงแรมเดอะสยามและโรงเรียนสอนมวยไทยราชายิม

1.4.2 กิจกรรมโยคะ ที่โรงแรมเดอะสยาม

1.4.3 กิจกรรมว่ายน้ำชมแม่น้ำเจ้าพระยา ที่โรงแรมเดอะสยาม

1.4.4 กิจกรรมวิ่งและปั่นจักรยาน ที่อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร

1.4.5 กิจกรรมชมนิทรรศการการผลิตยาสมัยโบราณ ที่พิพิธภัณฑ์เรือนหมอพรา

1.4.6 กิจกรรมการเรียนรู้การสาธิตทำขนมไทยโบราณที่ Golden Place

1.4.7 กิจกรรมเรียนรู้การทำน้ายาล้างจานจากน้ำมะเฟืองและการทำปุยหมักจากเศษอาหารที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์

1.4.8 กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางพระราชดำริ เรื่อง ป่าและน้ำที่อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร

1.4.9 กิจกรรมขอพรจากเจ้าแม่ทับทิมและไหว้เพื่อเสริมดวงชะตาที่ศาลเจ้าแม่ทับทิม สะพานซังฮี้ - จุ้ยโบเนี้ยว

1.4.10 กิจกรรมขอพรและประกอบพิธีทางศาสนาของชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่วัดคอนเซ็ปชัน

- 1.4.11 กิจกรรมสวดมนต์ นั่งสมาธิ ศึกษาธรรมะและปฏิบัติธรรม ที่วัดราชผาติการาม
- 1.4.12 กิจกรรมโอเปียม สปา (Opium Spa) หรือสปา ที่โรงแรมเดอะสยามและ Botanica Spa
- 1.4.13 กิจกรรมเสริมความงาม (ทำเล็บ-ทำผม) การบำบัดผิวหน้าและผิวกายที่โรงแรมเดอะสยาม
- 1.5 บริการเสริมในแหล่งท่องเที่ยว คือ ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล เป็นต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 1.5.1 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารทหารไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงไทย
 - 1.5.2 ไปรษณีย์ ได้แก่ ไปรษณีย์ไทย สาขาดุสิต เป็นต้น
 - 1.5.3 โรงพยาบาล ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช โรงพยาบาล มาสเตอร์พีช (โรงพยาบาลคัลยกรรม ตกแต่ง ด้านคัลยกรรมความงาม) เป็นต้น

ตอนที่ 2 การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดรูปแบบการเดินทางเพื่อการจดจำเที่ยว ตามแนวคิด (ฉันทิช, 2552) และแนวคิดการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว ตามแนวคิด (กลุ่มวิชาการและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว กองพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, 2560) มาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสังเกต (Observation Form) ประเภทแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านเส้นทางคมนาคม และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านบริการเสริม ในแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวตามรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยวจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรม การท่องเที่ยวเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการออกแบบเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

2.3 การออกแบบเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อระดมสมองเพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (ฉบับร่าง)

2.4 การประเมินและรองรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยวจำนวน 4 คน ในการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล คือ ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล เป็นการตรวจสอบรายการต่าง ๆ ว่าได้มีการระบุครบถ้วนทุกรายการที่กำหนดหรือไม่ ก่อนนำไปเผยแพร่

2.5 การนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อรองรับตลาดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอนาคต ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (ผู้วิจัย)

จากการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้จำแนกคุณค่าจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นประสบการณ์การท่องเที่ยว ตามแนวคิด (เฉลิมเกียรติ, 2563) ดังนี้ การจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่เน้นการลงมือปฏิบัติ (Practice Experience Management) ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติบำบัด เส้นทางท่องเที่ยวอาหารเพื่อสุขภาพ เส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้เพื่อสุขภาพ และเส้นทางท่องเที่ยวกีฬาเพื่อสุขภาพ โดยเส้นทางเหล่านี้เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เช่น กิจกรรมเรียนมวยไทยที่โรงแรมเดอะสยามและโรงเรียนสอนมวยไทยราชายิมที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ศิลปะการต่อสู้ของประเทศไทยที่มีความโดดเด่นด้านเทคนิคการกอดคอต่อสู้ เป็นต้น การจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่เน้นเรื่องราว (Story-Based Experience Management) ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ชุมชน โดยแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวประเภทนี้มีอัตลักษณ์ผ่านเรื่องราวที่เล่าต่อกันมานับเป็นจุดเด่นที่สามารถดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวและสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น วัดราชผาติการาม ศาสนสถานที่มีพระอุโบสถเป็นรูปทรงศิลปะแบบจีนผสมญวน ไม่มีข้อฟ้าโบริกาประดับ พระประธานในพระอุโบสถเป็นพระพุทธรูปที่งดงามเป็นศิลปะแบบเชียงแสนเวียงจันทน์ ประเทศลาว นับว่าเป็นปูชนียวัตถุที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านหลังของพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิในรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวยังสถานที่แห่งนี้ก็จะก่อให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งและภาคภูมิใจ นอกจากนั้นแล้วยังก่อให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งหวงแหนต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกด้วย การจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยว ที่ใช้ความโดดเด่นของสถานที่ (Landmark-Based Experience Management) และการจัดการประสบการณ์นักท่องเที่ยวเน้นทางอารมณ์ความรู้สึก (Affective and Emotional Experience Management) ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติบำบัด เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวประเภทนี้มีแลนด์มาร์คที่สำคัญของประเทศไทย คือ อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร สวนป่าธรรมชาติ ปอดแห่งใหม่ใจกลางกรุงเทพฯ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางพระราชดำริเรื่องป่าและน้ำ และประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 9 เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวยังสถานที่แห่งนี้ก็จะก่อให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร

การอภิปรายผล

1. การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยมีความโดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตแบบพหุวัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมพิเศษในวันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ (บุญเลิศ, 2548) ระบุว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resources) เป็นองค์ประกอบแรกของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและถือเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยวที่จะขายให้แก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวหรือเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านเส้นทางคมนาคมและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ระบบการขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางราง และทางอากาศ โดยระบบการขนส่งที่กล่าวมาข้างต้นมีความเชื่อมต่อกันและสามารถอำนวยความสะดวกแก่นักเดินทางหรือผู้โดยสารในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี (ปรานอม, 2559) ระบุว่า เส้นทางเป็นทางที่ผู้สังเกตส่วนใหญ่ใช้เคลื่อนที่เดินทาง อาจเป็นถนน ทางเท้า เส้นทางขนส่งสาธารณะ คลอง หรือทางรถไฟ สำหรับคนเป็นจำนวนมาก องค์ประกอบด้านจินตภาพนั้นน่าจะสำคัญที่สุดเพราะใช้เคลื่อนที่เดินทางเพื่อสังเกตเมือง ในเมืองมักมีระบบเครือข่าย (Network) ของเส้นทาง ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายของเส้นทางถนนหรือทางเท้า รวมทั้งทางจักรยานในเมืองที่เชื่อมโยงไปยังพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของเมือง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม ร้านอาหาร ร้านของฝากและของที่ระลึก โดยสิ่งอำนวยความสะดวกที่กล่าวมาข้างต้นได้รับมาตรฐานและส่งเสริมสุขภาพของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี (กนกพร และจันทร์เพ็ญ, 2565) ระบุว่า ภาพลักษณ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัยส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและพัฒนาอารมณ์สุขของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน กิจกรรมธรรมชาติบำบัด กิจกรรมอาหารเพื่อสุขภาพ กิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพ กิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพ และกิจกรรมการดูแลสุขภาพ (ชยพจน์, 2565) ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมุ่งส่งเสริมดูแลและรักษาสุขภาพร่างกายและจิตใจให้มีความแข็งแรง มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไปพร้อม ๆ กับการได้ออกเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ตนให้ความสนใจ และด้านบริการเสริมในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล โดยสามารถอำนวยความสะดวกและสร้างความมั่นใจในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ตลอดเส้นทางท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายในการเดินทางมาท่องเที่ยวยังเส้นทางท่องเที่ยว (มนไท, 2564) ระบุว่า หากผู้ประกอบการสามารถปรับพื้นที่โรงแรมเพื่อรองรับกิจกรรมเชิงสุขภาพหรือบริการจะสามารถดึงดูดความสนใจ ของกลุ่มเป้าหมายมาเข้าพักโรงแรมได้

2. การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ คือ ขั้นตอนการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ไม่เคยจัดเส้นทางหรือไม่เคยจัดนำเที่ยวในเส้นทางนี้มาก่อน เนื่องจากพื้นที่การศึกษายังไม่เคยมีการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ฉันทข, 2552) ระบุว่า ในกรณีการสำรวจเส้นทางใหม่หรือการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวที่ไม่เคยจัดเส้นทางหรือไม่เคยจัดนำเที่ยวในเส้นทางนั้น หรืออาจเคยมีการเดินทางจัดนำเที่ยวมาบ้างแต่ก็เป็นเวลานานมาแล้ว การสำรวจเส้นทางใหม่นี้เป็นการสำรวจที่ค่อนข้างยุ่งยากเนื่องจากองค์ประกอบในการจัดนำเที่ยวมีให้เลือกน้อย อาจต้องบุกเบิกเส้นทาง หาร้านอาหาร ทาที่พัก ที่เที่ยวเอง การสำรวจในลักษณะนี้อาจจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาในหลาย ๆ อย่าง ข้อดีของการได้สำรวจเส้นทางก่อนจัดนำเที่ยว คือ สามารถป้องกันและประหยัดค่าใช้จ่ายที่อาจเสียไปจากการไม่รู้ ไม่ชำนาญในพื้นที่ และได้ทราบระยะทางสถานที่ประกอบต่าง ๆ ที่ชัดเจน ได้ข้อมูลสภาพที่เป็นปัจจุบัน ขั้นตอนการจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวตามรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ฉันทข, 2552) ระบุว่า การจัดนำเที่ยวโดยทั่วไปมักจะแบ่งการจัดตามความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่การจัดนำเที่ยวอีกลักษณะที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างมาก ได้แก่ การจัดตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว

ซึ่งจะมีมากมายหลายลักษณะ ส่วนมากแล้วการจัดนำเที่ยวแต่ละครั้งมักจัดให้ครอบคลุมลักษณะต่าง ๆ คือ มีทั้งการชมเมือง ชมสถานที่สำคัญที่มนุษย์สร้างขึ้นไว้เป็นจุดเด่น ตลอดจนให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อของฝากของที่ระลึกจากท้องถิ่นนั้นด้วยเสมอ ขั้นตอนการวางแผนและการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ชลิต และนิสากร, 2566) ระบุว่า การออกแบบวิธีดำเนินงานและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวควรสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนในพื้นที่เพื่อสร้างความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเบื้องต้นที่เน้นการจัดการประสบการณ์การท่องเที่ยว ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (วัลลภ และศิริพร, 2558) ระบุว่า การจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบของ Microsoft Word, Microsoft Excel เดิมที่ไม่มีการตรวจสอบก่อนการนำเข้าข้อมูลทำให้เกิดปัญหาข้อมูลซ้ำซ้อน ข้อความผิด ข้อมูลไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์ ขาดการตรวจสอบ ข้อมูลขาดคุณภาพ ย่อมมีผลต่อสถิติข้อมูล ที่ไม่ถูกต้องไม่สามารถนำไปวิเคราะห์แก้ไขปัญหาและไม่เกิดประโยชน์ ขั้นตอนการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างสำหรับนักท่องเที่ยว ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น (อนุศักดิ์, 2566) ระบุว่า โซเชียลมีเดียทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นในการมีอิทธิพลต่อการซื้อและการตัดสินใจของผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว) เนื่องจากการเชื่อมโยงของคนรู้จักและเพื่อนทางออนไลน์ของผู้บริโภค สามารถช่วยผู้บริโภคในการค้นหา แปรนตีหรือซื้อผลิตภัณฑ์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวควรสนับสนุนด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม (Event Tourism) ในพื้นที่เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของเขตพื้นที่อุตสาหกรรม กรุงเทพมหานครในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (Low Season) เพราะนับว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการสร้างความมั่นคง ทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนในพื้นที่ สืบเนื่องจากนโยบายของภาครัฐมุ่งเน้นการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขแก่ประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรจัดทำการศึกษาวิจัยในประเด็นด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการ รูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในมิติทางการตลาด ของเขตพื้นที่อุตสาหกรรม กรุงเทพมหานครได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

References

- กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว. (2565). แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว พ.ศ. 2566 - 2570. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว กลุ่มวิชาการและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว. (2560). เทคนิคการสื่อสารความหมาย ในแหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ คลังวิชา จำกัด
- กานดา ธีรานนท์. (2561). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย: สถานการณ์และศักยภาพทางการแข่งขัน ในภูมิภาคอาเซียน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. ปีที่ 12 ฉบับ Supplement หน้า 22-34
- กนกพร กิ่งเกตุ และจันทร์เพ็ญ วรณารักษ์. (2565). ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์โควิด 19. วารสารมหาวิทยาลัยพะเยา. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 หน้า 260-273
- เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว. (2563). ประสบการณ์นักท่องเที่ยว: แนวคิดและเครื่องมือสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว. ใน รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 8 ประจำปี 2563. วันศุกร์ที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2563. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า 187-193
- ฉันทิช วรรณณอม. (2552). การวางแผนและการจัดนำเที่ยว. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา

- ชยพจน์ ลีอนันต์. (2565). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 หน้า 147-155
- ชลิต เฉียบพิมาย และนิสากร นครเก่า. (2566). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบฟาร์มสเตย์: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. วารสาร มทร.อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 หน้า 91-107
- บรรจง พลไชย. (2557). การเผยแพร่สารสนเทศด้านสุขภาพในชุมชน. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ. ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 หน้า 21-38
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ซีฟู้ดสแตนดาร์ด
- ปรานอม ต้นสุขานันท์. (2559). การอนุรักษ์ชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประภัสสร โคทส์, นันทิพย์ วิภาวิน, สุนันทา ชูตินันท์ และโกวิท ทรัพย์ศาล. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริการสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวประเทศไทย. วารสารท่องเที่ยว. ปีที่ 63 ฉบับที่ 1 หน้า 109-132
- เพชรภรณ์ ชัชวาลชาญชนกิจ, พรณรัตน์ อารมณ์พิศาล และกิตติยา ชัชวาลชาญชนกิจ. (2564). อิทธิพลขององค์ประกอบการท่องเที่ยวที่มีต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา. ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 หน้า 1-8
- พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. (2559). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด
- มนไท เจริญญะ. (2564). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชาวไทยผู้ที่สนใจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่. สารศาสตร์. ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 หน้า 664-677
- วัลลภ สุวรรณศิริ และศิริพร อ่องรุ่งเรือง. (2558). การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในระบบสารสนเทศด้านการส่งกำลังบำรุงกองทัพอากาศด้วยฐานข้อมูลเสมือน. วารสารวิทยาศาสตร์ประยุกต์. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 หน้า 72-84
- วรรณวิไล จันทราภา. (2544). เอกสารการสอนชุดวิชาการสาธารณสุข 1 หน่วยที่ 1 - 7. (พิมพ์ครั้งที่ 20). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศุภกิจ ยิ้มสรวล. (2561). แนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและภูมิสถาปัตยกรรมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภทน้ำพุร้อน. วารสารวิชาการ การออกแบบสภาพแวดล้อม. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 หน้า 101-129
- สมุทรา สารสวัสดิ์ และอุษา ศิลป์เรืองวิไล. (2565). แบบแผนการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยุคใหม่. วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการท่องเที่ยว. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 หน้า 371-382
- สิน พันธุ์พินิจ. (2554). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จูน พับลิชชิ่ง จำกัด
- อนุศักดิ์ ฉันทไพศาล. (2566). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of the Future. **Tourism Management**. Vol. 21 Issue 1 pp. 97-116. DOI:10.1016/S0261-5177(99)00095-3
- Denzin, N. (1978). **Sociological Methods: A Sourcebook**. NY: McGraw Hill